

■ Granice DeFi

Kiedy zdecentralizowana giełda wychodzi spod regulacji, a kiedy tylko tak wygląda

XIII Forum Digital Money & Blockchain · 9 czerwca 2026
Robert Nogacki, radca prawny (WA-9026) · Kancelaria Prawna Skarbiec

Teza generalna

- Zdecentralizowane finanse to nowy obszar rozwoju rynku finansowego składający się z usług opartych na smart kontraktach funkcjonujących bez pośredników w oparciu o technologię rozproszonych rejestrów
- **Decentralizacja jest kategorią stopniowalną i z reguły niepełną.**
- „Pełna decentralizacja” w rozumieniu motywu 22 MiCA to koniunkcja warunków, nie ich większość.
- Wobec braku definicji legalnej próg wyznacza praktyka nadzorcza i wykładnia funkcjonalna.
- **Wniosek operacyjny:** przedmiotem analizy jest struktura konkretnego protokołu, nie jego autodeklaracja.

Skala zjawiska: wielkość

≈ 78 mld €

TVL po korekcie (ok. 4% rynku kryptoaktywów); EBA/ESMA, IX 2024

≈ 98 mld \$

TVL na marzec 2026 (CRS); szczyt ok. 180 mld \$ na koniec 2021

≈ 0,1%

globalnej kapitalizacji rynków akcji (ok. 127 bln \$, VII 2025)

Cały segment to z grubsza kapitalizacja jednej dużej spółki giełdowej. Nisza nie wyłącza obowiązku kwalifikacji.

Skala zjawiska: struktura i penetracja

7,2 mln

użytkowników w UE (1,6% obywateli);
regularnie aktywnych poniżej 15%

39 / 22 / 8

udział w TVL (%): staking / pożyczki / DEX (z
31% wcześniej)

≈10%

udział DEX w kasowym obrocie
kryptoaktywami (z ok. 3% w I 2021);
przepływy przez DEX mogą przekraczać 100
mld € miesięcznie (EBA/ESMA)

Konsekwencja systemowa

- **Pierwsza klasa aktywów strukturalnie odporna na zajęcie** w drodze decyzji organu władzy.
- **Instrumenty sankcyjne i egzekucyjne tracą skuteczność** wobec aktywów pozbawionych ośrodka kontroli. Software nie sposób zmusić do przestrzegania sankcji
- **To zmiana paradygmatu egzekwowania prawa** (od podmiotu do funkcji), a nie luka przejściowa do usunięcia kolejną nowelizacją.

Użytkownicy rosyjscy od 2022 roku sięgają po pożyczki DeFi: wpłacają kupiony za ruble ethereum do protokołu takiego jak Aave czy Compound, pożyczają pod jego zastaw stabilne tokeny powiązane z dolarem i wypłacają je na prywatny portfel. W rezultacie powstaje wartość dolarowa, trzymana poza objętym sankcjami systemem bankowym, która ani razu nie przeszła przez kontrolę tożsamości na scentralizowanej giełdzie.

Powiązana z Koreą Północną grupa Lazarus **przepuściła przez protokoły DeFi od 30 – 40 % z ponad 2 mld dolarów skradzionej kryptowaluty**. Mechanizm: włamać się do mostu lub na giełdę; w ciągu godzin, zanim analitycy zdążą oznaczyć adresy, zamienić łup na ethereum lub stable coins na giełdzie zdecentralizowanej, najczęściej najpierw na Uniswapie; przepuścić przez mikser; wypłacać transzami przez tygodnie; i wreszcie wyprowadzić na waluty fiducjarne przez scentralizowaną giełdę w jurysdykcji, gdzie kontrola tożsamości jest pobłażliwa.

■ CZĘŚĆ I

DeFi poza regulacjami: Europa i Stany Zjednoczone

Obie jurysdykcje nie obejmują DeFi zakresem regulacji. Żadna nie wyznaczyła granicy. Różnica jest ustrojowa, nie definicyjna.

Anomalia legislacyjna

- **Niesłuchana technika prawodawcza:** z zakresu rozległej regulacji wyłączono pojęcie pozbawione definicji legalnej i ustabilizowanego znaczenia językowego.
- **Podstawa:** motyw 22 MiCA, a więc sama preambuła, bez operacyjnego progu. Usługi świadczone „w pełni zdecentralizowany sposób, bez pośrednika” pozostają poza zakresem.
- **Potwierdzenie:** wspólny raport EBA i ESMA z 16 stycznia 2025 wprost przyznaje, że rozporządzenie nie precyzuje „pełnej decentralizacji” i świadomie nie formułuje rekomendacji.

Unia: regulacja przez podmiot

- **Przedmiot regulacji:** MiCA reguluje podmiot świadczący usługę; warunkiem jest umowa między dwiema osobami zdolnymi do czynności prawnych.
- **Granica oprogramowania:** kod nie ma woli, nie składa wiążącego oświadczenia woli i nie ponosi odpowiedzialności. Samo publiczne udostępnienie usługi może jednak być oświadczeniem woli.
- **Zakres wyłączenia:** działa wyłącznie tam, gdzie brak osoby, z którą użytkownik wchodzi w stosunek prawny.

USA: wyłączenie po rodzaju czynności

- **CLARITY Act:** rozgranicza kryptoaktywa na towary (CFTC) i papiery wartościowe (SEC).
- **Sekcja 15H, odwrócenie pytania:** katalog czynności, które per se nie czynią podmiotu regulowanym, czyli walidacja transakcji, prowadzenie węzła lub wyroczni, interfejs do odczytu danych, tworzenie i publikowanie kodu, dostarczanie portfela do samodzielnej pieczy nad kluczami.
- **Ratio legis:** regulowane jest świadczenie usługi, nie istnienie infrastruktury. Pisanie kodu to nie prowadzenie giełdy.
- **Migracja linii obrony „my tylko dostarczamy oprogramowanie”:** rodowód od Napstera przez Kazaa, Megaupload i Backpage; jedyny trwały sukces w hazardzie online. Prawdopodobne załamanie tej linii na warstwie interfejsu.

USA: granica bezpiecznej przystani

- **Limit (ustęp b):** wyłączenie nie obejmuje kompetencji w sprawach oszustwa i manipulacji.
- **Sedno rozwiązania:** „nie jesteście instytucją finansową tylko dlatego, że napisaliście kod”, ale „jeśli przez ten kod kogoś oszukacie, parasol znika”.
- **Wniosek:** bezpieczna przystań dotyczy statusu regulacyjnego, nie immunitetu od odpowiedzialności za nadużycie.
- W pewnym sensie – wypadek Tornado Cash -> granice możliwości przypisania odpowiedzialności (zamiar ewentualny)

USA: gdzie ustawodawca żąda kontroli

- **GENIUS Act (P.L. 119-27)**: reżim stablecoinów; obowiązek posiadania technicznych zdolności do blokowania, zamrażania i odrzucania transakcji.
- **Wymowa przepisu**: ustawodawca żąda punktu kontroli tam, gdzie aktyw ma realnego emitenta.
- **Blockchain Regulatory Certainty Act (H.R. 3533)**: deweloper lub dostawca bez kontroli nie jest transmitterem pieniędzy.

USA: odwrót egzekucyjny

- **Nowy dekret (EO 14178, I 2025)** uchylił ostrożny dekret poprzedniej administracji (EO 14067, III 2022).
- **Memorandum DOJ „Ending Regulation by Prosecution” (IV 2025):** brak ścigania naruszeń nakładających ramy regulacyjne na aktywa cyfrowe; zarzut tylko przy umyślnym naruszeniu znanego obowiązku.
- **Złagodzenie po stronie organów:** SEC umorzyła sprawę Uniswap (II 2025), a z Tornado Cash zdjęto sankcje OFAC (III 2025).
- **Ale litera trwa, FinCEN (2019):** reguły transmitera pieniędzy stosuje się „niezależnie od etykiety”, więc to nie deregulacja, lecz zawieszenie egzekucji.

Czym ten zwrot jest, a czym nie jest

- **To zawieszenie egzekucji, nie zmiana prawa materialnego.**
- **Litera pozostaje nietknięta:** wytyczne FinCEN obowiązują dalej.
- **Trwałość kursu jest niepewna,** bo zależy od cyklu politycznego, nie od tekstu ustawy.

Dwa modele

Wymiar	Unia Europejska (MiCA)	Stany Zjednoczone (CLARITY/GENIUS)
Podstawa wyłączenia	motyw 22 (preambuła), bez progu	katalog czynności (sekcja 15H), bez definicji DeFi
Definicja „pełnej decentralizacji”	brak (EBA/ESMA wprost to przyznaje)	brak; kategoria czynności zamiast podmiotu
Realne źródło normy	praktyka nadzorcza (Finanstilsynet)	praktyka egzekucyjna (DOJ, SEC) plus ustawa
Granica wyłączenia	kontrola dająca się przypisać podmiotowi	oszustwo i manipulacja (ustęp b)
Front-end / interfejs	może być odrębną usługą CASP	milczenie ustawy; deweloper bez kontroli poza zakresem
Główne ryzyko luki	arbitraż, półdecentralizacja	luka AML/CFT (ostrzeżenie Senatu)

Czego prawo dziś nie domyka

- **Brak progu normatywnego:** standard wyznacza soft law i praktyka administracyjna przed wykładnią sądową; ryzyko rozbieżności między państwami członkowskimi.
- **Asymetria katalogu amerykańskiego:** wyłączono warstwy bezosobowe (protokół, walidatorzy, węzły), pominięto interfejs i skarbiec.
- **Luka AML/CFT:** list senackiej Komisji Sądownictwa (Grassley, Durbin, 14 I 2026) ostrzega przed „istotną luką egzekucyjną”. Skala spornych szacunków sama obrazuje problem: od 0,15% aktywności on-chain (analitycy blockchain) do 11,9% aktywności krypto w USA wg zgłoszeń podejrzanych transakcji FinCEN (CRS).
- **Luka zajęcia:** brak instrumentu pozwalającego zająć aktyw pozbawiony ośrodka kontroli (Van Loon a contrario).

Dokąd to zmierza

- **Konwergencja transatlantycka:** ten sam problem, różna technika; obie jurysdykcje zmierzają ku testowi funkcjonalnemu.
- **Kodyfikacja testu (de lege ferenda):** prawdopodobne przeniesienie testu typu duńskiego do wytycznych lub standardów technicznych EBA/ESMA.
- **Front interfejsu:** główne pole egzekucji przesunie się na warstwę, na której ktoś trzyma domenę, regulamin i serwery.
- **Odwracalność kursu USA:** zawieszenie egzekucji może zostać cofnięte wraz ze zmianą cyklu politycznego.

Nie istnieje „DeFi z definicji”

- Granicy nie wyznaczono normatywnie po żadnej stronie Atlantyku; różnica jest ustrojowa.
- Europa reguluje przez podmiot i dookreśla próg praktyką nadzorczą.
- Ameryka wyłącza przez rodzaj czynności i na razie zawiesza egzekucję.
- **Dla doradcy zostaje konkret:** nie filozofia protokołu, lecz jego struktura.

■ CZĘŚĆ II

Strategiczna ucieczka w DeFi

Decentralizacja bywa projektowana jako pozycja prawna, a nie wynik inżynierii. To koszt decentralizacji.

Iluzja decentralizacji

- **Źródło:** BIS (Aramonte, Huang, Schrimpf), „DeFi risks and the decentralisation illusion”, XII 2021.
- **Mechanizm, niekompletność algorytmu:** analogia do niekompletności kontraktu (Coase). Nie da się zapisać w kodzie reakcji na wszystkie stany świata, więc zostaje rezydualne miejsce na decyzję, a więc decydent.
- **Konkluzja BIS:** każda platforma DeFi ma ośrodek zarządczy, zwykle skupiony wokół posiadaczy tokenów, a często wokół twórców. BIS wskazuje dwa źródła centralizacji: konieczność zarządzania oraz sam mechanizm konsensusu (proof-of-stake premiuje dużych walidatorów, a początkowa alokacja tokenów faworyzuje insiderów).
- **Jak można reprezentować DeFi?**

Ilustracja: Compound, październik 2021

- **Zdarzenie:** po nieudanej aktualizacji protokołu rozdał użytkownikom około 90 mln USD nagród przez pomyłkę.
- **Oświadczenie założyciela:** brak jakichkolwiek narzędzi administracyjnych i społecznościowych zdolnych tę dystrybucję zatrzymać.
- **Wniosek:** brak kontroli bywa reklamowany jako cnota decentralizacji, a okazuje się zwykłą bezradnością.

Dlaczego ucieczka jest opłacalna

- **(a) Biznesy faktycznie zdecentralizowane.**
- **(b) Działalność nielegalna**, dla której brak punktu kontroli jest celem, nie skutkiem ubocznym.
- **(c) Zaporowe koszty zgodności** i ambicja ekspansji rynkowej.
- **Podważenie zasady FSB:** „ta sama działalność, to samo ryzyko, ta sama regulacja” traci moc, gdy samo wyłączenie tworzy bodziec do arbitrażu.

Równoważność funkcjonalna

- **Teza (Aquilina, Frost, Schrimpf):** te same funkcje pośrednictwa rodzą analogiczną koncentrację władzy, a więc analogiczne ryzyko.
- **Wniosek:** zmienia się technologia, nie funkcja.
- **Skutek dla kwalifikacji:** decentralizacja bywa projektowana jako pozycja prawna, a nie wynik inżynierii.

ECB nr 3208: koncentracja

- **Metoda:** ręczna analiza po 100 największych posiadaczy i po 20 największych głosujących w czterech protokołach (Aave, MakerDAO, Ampleforth, Uniswap).
- **Wynik:** top 100 adresów trzyma 82–94% tokenów zarządczych (X 2022); samych top 5: Ampleforth 57%, Aave 49%, Uniswap 47%, MakerDAO 36%.
- **Stabilność:** rozkład niezmienny w czasie (pomiar X 2022 i V 2023; zmiany pojedynczych punktów procentowych).

ECB nr 3208: struktura władzy

- **Posiadanie:** połowa lub więcej tokenów to skarbcze protokołów oraz giełdy; łączne holdingi giełd od 3% (Uniswap) do 22% (Aave), z czego sama Binance ok. 10% Aave (X 2022).
- **Głosujący:** w większości delegaci; najpotężniejszym głosującym w Uniswap jest fundusz venture capital a16z, z liczbą delegujących rosnącą ze 100 (XII 2022) do 125 (V 2023).
- **Charakter ustroju:** timokracja, czyli władza w proporcji do posiadania, a nie demokracja rozproszona.

ECB nr 3208: konkluzje

Ustalenie ECB	Szew	Co wpisujemy do opinii
Top 100 trzyma 82–94% tokenów; top 5 do 57% (Ampleforth), 49% (Aave)	4	rozproszenie adresów to nie rozproszenie władzy
Połowa lub więcej holdingu to skarbcze i giełdy	1 i 4	pytamy, kto dysponuje skarbcem i czy duże adresy są powiązane z zespołem
Top voterzy to delegacji; a16z top voterem Uniswap	4	żądamy mapy delegacji: kto faktycznie głosuje i komu delegowano
37% (do XII 2022) do 46% (V 2023) top voterów nieidentyfikowalna	ciężar dowodu	skoro organ nie ustala tożsamości, klient tym bardziej nie wykaże rozproszenia
Głosowania dotyczą parametrów ryzyka (28%) i listingu aktywów (23%)	4	władza zarządcza jest substancjalna, a więc przypisywalna

Nieprzejrzystość to nie decentralizacja

- **Ustalenie:** od 37% (do XII 2022) do 46% (V 2023) największych głosujących nieidentyfikowalna ze źródeł publicznych.
- **Pozorny kontrargument:** skoro nie wiadomo, kto rządzi, nie ma komu przypisać kontroli.
- **Refutacja:** jeśli organ z pełnym aparatem nie ustala rozproszenia, podmiot powołujący się na decentralizację tym bardziej go nie wykaże. Niewidzialność delegata to dowód nieprzejrzystości, nie braku kontroli.
- **Skutek dowodowy:** ciężar dowodu przesuwana się na powołującego się na wyłączenie.

Półdecentralizacja: pozycja najgorsza

- **Stan pośredni:** podmiot kontroluje usługę, lecz część realizuje przez smart kontrakty.
- **Kumulacja, nie redukcja ryzyk:** zostaje klucz, interfejs i skarbiec, a więc i podmiot do obciążenia, a mimo to deklaruje się wyłączenie.
- **Reguła czasu (Finanstilsynet):** ocena na moment publicznego udostępnienia; obietnica przyszłej decentralizacji prawnie nieistotna.

Czego prawo dziś nie domyka

- **Luka bodźcowa:** wyłączenie nagradza formę kosztem funkcji, więc obejście prawa jest wpisane w samą konstrukcję, a nie jest przypadkiem.
- **CeDeFi bez reżimu:** brak dedykowanych reguł dla stanów pośrednich, w których kontrola jest częściowa, lecz realna.
- **Ryzyko erozji testu:** pokusa, by praktyka zaczęła „wazyć” przesłanki zamiast wymagać ich łącznego spełnienia.

■ PROGNOZA II

Dokąd to zmierza

- **CeDeFi to główna strefa sporna:** większość spraw rozegra się nie na biegunach, czyli nie przy czystym DeFi ani czystej giełdzie, lecz w stanie pośrednim.
- **Nadzór wbudowany:** pilotaż DG FISMA (Promontory, IBM; 2024) pokazał, że pule płynności widać w danych publicznych, ale tożsamości użytkowników już nie. Prawdopodobna odpowiedź regulatora na nieidentyfikowalność.
- **Utrwalenie timokracji:** koncentracja stabilna, więc i przypisywalność kontroli trwała.

Ucieczka działa do momentu żądania dowodu

- Koncentracja jest realna i mierzalna.
- Nieprzejrzystość jej nie znosi, lecz przenosi ciężar dowodu na powołującego się na wyłączenie.
- **Zadanie doradcy:** nie uwierzyć w kostium, lecz sprawdzić szwy.

■ CZĘŚĆ III

Rodzące się kryteria weryfikacji

Skoro progu nie dał ustawodawca, daje go praktyka. Pytanie „czy zdecentralizowane” zamieniamy w sekwencję dowodów.

Dwustopniowy test funkcjonalny (Finanstilsynet)

- **Stopień I, decentralizacja techniczna:** czy usługę świadczą wyłącznie inteligentne kontrakty, których żaden podmiot nie kontroluje.
- **Stopień II, decentralizacja zarządcza:** jeśli nie, czy kontrolę da się przypisać podmiotowi.
- **Warunki techniczne:** samowykonalność, autonomia (brak edycji wejść) oraz brak „szczególnych praw wbudowanych”, na przykład strumienia opłat na adres twórcy. Sama samowykonalność nie wystarcza.

Trzy reguły kolizyjne

- **Reguła czasu:** oceniamy stan na moment publicznego udostępnienia, nie deklarowany stan docelowy.
- **Reguła dystrybucji:** rozproszenie tokenów to nie brak ośrodka kontroli. Można mieć sto tysięcy adresów i jeden klucz wielopodpisowy decydujący o wszystkim.
- **Reguła jednego czynnika:** to nie jest test ważony. Pełna decentralizacja to koniunkcja warunków; jeden trop prowadzący do osoby wyłącza zastosowanie wyłączenia.

Możliwe warstwy centralizacji

- **Trzy warstwy (BIS):** rozliczeniowa (łańcuch finalizuje transakcję), aplikacji (inteligentne kontrakty), interfejsu (front-end). CFTC rozbudowuje stos aż po sprzęt i zarządzanie.
- **Rozkład istotnych punktów:** klucz i upgrade na warstwie aplikacji; interfejs i geofencing na warstwie interfejsu; opłaty na styku aplikacji i skarbcza; zarządzanie na warstwie zarządzania.

Gdzie chowa się osoba

- **Obserwacja:** amerykańskie projekty wyłączają warstwy bezosobowe (protokół, walidatorzy, węzły), milcząc o interfejsie i skarbcu.
- **Wniosek:** to mapa miejsc, w których prawo spodziewa się właściciela, narysowana ręką tych, którzy woleliby, by go nie znaleziono.

■ Test 1

Kto pobiera opłaty

Pytanie: nie czy są opłaty, lecz dokąd płyną; czy istnieje adres odbiorcy i przełącznik opłaty protokołu.

Dowód, którego żądamy: adres odbiorcy protocol fee i powiązanie go z zespołem lub fundacją; rozróżnienie gas (dla walidatorów) od opłaty protokołu.

Argument obrony, który upada: „to tylko opłata sieciowa, gas” upada, bo opłata protokołu to przychód, a więc działalność i osoba, która ją prowadzi.

Warstwa stosu: aplikacja i skarbiec.

Podstawa: Finanstilsynet: strumień wynagrodzenia jako „szczególne prawo wbudowane”.

■ Test 2

Kto prowadzi interfejs

Pytanie: kto utrzymuje stronę i serwery, kto prowadzi geofencing i poznaje klienta na froncie.

Dowód, którego żądamy: właściciel domeny i hostingu, podmiot z regulaminem i politykami, obecność geofencingu i KYC na poziomie strony.

Argument obrony, który upada: „protokół jest niczyj, front to osobna sprawa” upada: dostawca interfejsu, który zamienia intencję użytkownika w zlecenie, jest wykonującym zlecenia i może podlegać MiCA niezależnie od statusu protokołu.

Warstwa stosu: interfejs.

Podstawa: Finanstilsynet i raport EBA/ESMA; front-end jako odrębna usługa regulowana.

■ Test 3

Kto ma klucz

Pytanie: czy istnieje techniczna możliwość zatrzymania, zmiany lub aktualizacji protokołu i kto ją dzierży.

Dowód, którego żądamy: uprawnienia admin, upgrade, pause; konfiguracja multisig wraz z listą sygnatariuszy; istnienie wzorca proxy z funkcją aktualizacji; weryfikacja porzucenia klucza na łańcuchu.

Argument obrony, który upada: „klucz porzucony lub w rękach społeczności” upada: kontrakt z dostępem edycyjnym nie jest autonomiczny; samo porzucenie klucza głównego nie wystarcza, jeśli pozostają role typu Pause Manager czy Oracle Feeder.

Warstwa stosu: aplikacja.

Podstawa: Finanstilsynet: podział na kontrakty autonomiczne (np. Uniswap V1–V3) i z dostępem edycyjnym.

Kto pisze przyszłość

Pytanie: jaka jest realna frekwencja, koncentracja tokenów, kto układa porządek obrad, wdraża uchwały i kontroluje skarbiec.

Dowód, którego żądamy: rozkład tokenów zarządczych, mapa delegacji, dane o frekwencji i o kontroli skarbcza.

Argument obrony, który upada: „rządzi zdecentralizowana społeczność” upada: frekwencja zwykle poniżej 10% uprawnionych, a dla Aave i Compound 3–5% przy istotnych decyzjach (EBA/ESMA); top głosujący dzierżą od 52% (Uniswap) do 96% (Ampleforth) głosów delegowanych (ECB); top voterem Uniswap a16z; głosowania dotyczą parametrów ryzyka i listingu, a więc sterowania protokołem.

Warstwa stosu: zarządzanie.

Podstawa: ECB nr 3208 oraz raport EBA/ESMA.

Tabela dowodowa

Szew (pytanie faktowe)	Dowód, którego żądamy	Argument obrony, który upada
1. Kto pobiera opłaty	adres odbiorcy fee, przełącznik opłaty, powiązanie z zespołem	„to tylko gas dla sieci, nie nasz przychód”
2. Kto prowadzi interfejs	właściciel domeny i hostingu, regulamin, geofencing, KYC	„protokół jest niczyj, front to osobna sprawa”
3. Kto ma klucz	uprawnienia admin/upgrade/pause, multisig, proxy z upgrade	„klucz porzucony lub w rękach społeczności”
4. Kto pisze przyszłość	frekwencja, koncentracja tokenów, porządek obrad, skarbiec	„rządzi zdecentralizowana społeczność”

Ooki DAO: geneza i motyw

- **Punkt wyjścia:** protokół stworzyła spółka dwóch osób (bZeroX), która pobierała opłaty i trzymała klucze.
- **Manewr:** w sierpniu 2021 założyciele przekazali kontrolę i klucze do nowo powołanej organizacji Ooki DAO, by odciąć protokół od nadzoru i odpowiedzialności.
- **Diagnoza sądu:** to nie opis technologii, lecz opis motywu. Sąd uchwycił kostium dokładnie w chwili wkładania.

Ooki DAO: pierwsza linia obrony upada

- **Obrona:** to nie podmiot, to technologia; pozwanie DAO jest jak pozwanie internetu.
- **Odpowiedź sądu:** skoro można było pozwać spółkę za posługiwanie się kluczami, można pozwać DAO za posługiwanie się tymi samymi kluczami w tym samym celu.
- **Zasada:** przeniesienie kontroli nie wymazuje kontroli, zmienia tylko nazwę tego, kto ją sprawuje. To odpowiednik szwu trzeciego.

Ooki DAO: druga linia obrony upada

- **Obrona:** nie ma osoby, którą prawo zna.
- **Konstrukcja sądu:** stowarzyszenie nieformalne (prawo Kalifornii); posiadacze tokenów jako członkowie połączeni wspólnym celem.
- **Cios w taktykę:** nawet niegłosowanie i głos przeciw to dobrowolne wybory służące temu celowi. Nie można twierdzić zarazem, że rządzi społeczność i że społeczność to nikt.

Ooki DAO: sedno i rozstrzygnięcie

- **Sedno:** skoro protokół działa wbrew prawu, ktoś musi ponosić odpowiedzialność; decentralizacja nie tworzy strefy bezprawia.
- **Rozstrzygnięcie:** wyrok zaoczny (czerwiec 2023): kara około 643 542 USD, zakaz działalności bez rejestracji, nakaz usunięcia stron, stwierdzenie braku procedury KYC i AML.
- **Doręczenie:** przez okno czatu i forum, a następnie osobiście założycielom jako zidentyfikowanym członkom.

Punkty graniczne

Sprawa	Istoła rozstrzygnięcia	Wniosek dla testu
bZx DAO (Sarcuni v. bZx DAO)	DAO uznane za spółkę osobową, posiadacze tokenów za wspólników	dwie drogi, ten sam rezultat: struktura nieformalna nie chroni
Van Loon v. Dep't of Treasury (5th Cir. 2024)	uchylenie sankcji wobec mieszalnika, bo kontrakty niezmiennie i niczyje, a więc nie „mienię”	poza zasięgiem tylko kod naprawdę bezpodmiotowy. Zastrzeżenie: prawo sankcyjne USA, nie MiCA
Pertsev (sąd niderlandzki, 2024)	skazanie twórcy mieszalnika na 5 lat i 4 miesiące	po jednej stronie zdjęto sankcje z kodu, po drugiej skazano autora

Konstrukcja ciężaru dowodu

- **Zasada wykładni:** wyłączenie jest wyjątkiem, nieobjętym domniemaniem (*exceptiones non sunt extendendae*).
- **Rozkład ciężaru:** *onus probandi* spoczywa na podmiocie powołującym się na wyłączenie, nie na nadzorcy.
- **Argument z ECB:** skoro organ nie ustala kontroli ze źródeł publicznych, sama deklaracja podmiotu nie udźwignie ciężaru. Nieprzejrzystość obciąża korzystającego z wyłączenia.

Wnioski operacyjne

1. Ciężar dowodu (onus probandi) po stronie podmiotu powołującego się na wyłączenie z motywu 22 MiCA.
2. Półdecentralizacja jako pozycja najgorsza: pozostaje podmiot do obciążenia, a wyłączenie nie przysługuje.
3. Front-end zawsze oceniany jako potencjalnie odrębna usługa CASP, niezależnie od statusu protokołu.
4. Wątek krajowy: po przejściu z VASP na CASP ucieczka na DEX jako plan zgodności zwykle pozorna (datę graniczną potwierdzić w przepisach krajowych).
5. Teza „USA uwolniło DeFi” jako pozorna: zawieszenie egzekucji, nie zmiana prawa materialnego.

Czego prawo dziś nie domyka

- **Brak linii orzeczniczej w UE:** ciężar spoczywa na soft law przed wykładnią sądową.
- **Luka identyfikacji:** nieidentyfikowalność delegatów nawet dla organu z pełnym aparatem (ECB).
- **Luka egzekucji:** brak narzędzia wobec kodu niezmiennego i bezpodmiotowego (Van Loon).
- **Brak paradygmatu:** regulacja zjawiska bez podmiotu wymaga nowego modelu normatywnego, którego dotąd nie wypracowano.

Dokąd to zmierza

- **Front interfejsu:** to dostawcy front-endów, nie protokoły, staną się głównym adresatem obowiązków (rejestracja, reżim CASP).
- **De lege ferenda:** wzruszalne domniemanie kontroli przy spełnieniu choćby jednego szwu; obowiązki przejrzystości skarbcza i mapy delegacji; rejestr dostawców interfejsów.
- **Nadzór wbudowany:** odtwarzanie pul i przepływów z danych publicznych, przy trwałej granicy identyfikacji tożsamości.
- **Problem najgłębszy:** faktyczna niezajmowalność aktywów bez ośrodka kontroli wyznacza granicę skuteczności prawa sankcyjnego.

Reguła praktyczna

- Nie pytamy protokołu o jego filozofię.
- **Pytamy o cztery rzeczy:** adresy odbioru opłat, właściciela interfejsu, posiadacza klucza i liczbę frekwencji.
- Reszta jest narracją marketingową.

■ PODSUMOWANIE

Gdziekolwiek ktoś obiecuje zysk i zapewnia, że odpowiada bezstronny mechanizm, a nie człowiek, **zwykle stoi jednak człowiek, który woli pozostać poza zasięgiem wzroku.**

Zadaniem doradcy jest ustalić, kto trzyma klucz: pierwszy akt należytej staranności i często ostatnia linia obrony.

■ ANEKSY

Materialy warsztatowe

Lista kontrolna do opinii o statusie DEX

- **Opłaty:** czy w kodzie jest adres odbiorcy fee i przełącznik opłaty? Czy adres da się powiązać z zespołem lub fundacją?
- **Interfejs:** kto jest właścicielem domeny i hostingu? Czy są regulamin, polityki, geofencing i KYC? Czy front to odrębna usługa CASP?
- **Klucz:** uprawnienia admin, upgrade, pause; konfiguracja multisig i sygnatariusze; proxy z funkcją aktualizacji; role typu Pause Manager lub Oracle Feeder.
- **Zarządzanie:** frekwencja, koncentracja tokenów, porządek obrad, wdrażanie uchwał, kontrola skarbca.
- **Czas:** stan na moment publicznego udostępnienia, nie stan deklarowany na przyszłość.

■ ANEKS B

- **Bittensor / TAO:** koncentracja i zarządzanie w ekosystemach podsieci; te same szwy w nowej skali.
- **MEV jako siła centralizująca:** 20% operacji MEV przejęło 72% przychodów (IX 2022 do V 2023); jeden bot wyciągnął 34 mln USD w trzy miesiące; MEV-Boost na 85–95% bloków Ethereum; skumulowany zysk MEV szacowany na 0,7–1,9 mld USD przed Merge i 0,4–1,1 mld USD po nim (EBA/ESMA).
- **Koncentracja w stakingu:** Lido około 70% rynku liquid staking; depeg stETH w 2022.
- **Nadzór wbudowany (DG FISMA, 2024):** pule płynności da się odtworzyć z danych publicznych, ale tożsamości użytkowników nie.
- **Wniosek ECB:** posiadacze, deweloperzy i giełdy nie są dziś pewnymi punktami zaczepienia regulacyjnego; mimo delegacji rzędu 5% (Ampleforth), 15% (MakerDAO) i 27% (Uniswap) supply garstka delegatów kontroluje większość głosów delegowanych.

Dane i źródła

- Finanstilsynet, „Principles for the assessment of decentralisation in the markets for crypto-assets”.
- EBA/ESMA, „Joint Report. Recent developments in crypto-assets (Article 142 of MiCAR)”, 16 stycznia 2025.
- Aramonte, Huang, Schrimpf, „DeFi risks and the decentralisation illusion”, BIS Quarterly Review, XII 2021.
- CRS, „An Overview of Decentralized Finance (DeFi)”, R48883, 17 kwietnia 2026.
- Born, Gati, Lambert, Naeem, Pellicani, „Who to regulate?...”, ECB Working Paper No 3208, 2026.
- CFTC v. Ooki DAO (N.D. Cal.); Sarcuni v. bZx DAO; Van Loon v. Dep't of Treasury (5th Cir. 2024); wyrok ws. Pertsewa (NL, 2024).

